

viisning tillige er bleven forbunden med bisse Skoler. Det er netop dette, som har kostet de lærde Skoler saa Meget; det har forandrigt Udbildelse af Lærerpersonalet, Anskaffelse af Apparater og Opførelse af større Skolebygninger. Vel er der ogsaa derved kommet flere Elever til, men denne Forøgelse staaer ikke i noget Forhold til Beføstningerne, og dersom man sætter Contingentet høiere, hvad der ganske vist er rigtigt, saa kan man ikke lade ude af Betragtningen, at Forhøielsen af Contingentet igjen kan forstyrre den finantsielle Beregning, idet det jo er rimeligt, at ikke saa mange Elever da ville komme til at søge Skolerne som tidligere. Som det ærede Medlem for Maribo Amts Afd. Valgkreds bemærkede, er det ganske vist en Pligt for Sorø Akademi med sine Medlemmer at komme andre høiere videnskabelige Diemed til Hjælp, og saaledes navnlig først den lærde Skoleunderviisning. Bedst var det, om denne var fri under Statens Tilsyn; men da vi ikke ere naaede saa vidt, maae vi søge at modificere den paa anden Maade; men det kan aldrig have ligget i Planen for den nævnte Stiftelse at skulle understøtte Diemed, der ligge udenfor den lærde Underviisning. Det er jo et meget stort Spørgsmaal, der visnok af Mange allerede er bevareret, om det er i selve den lærde Skoleunderviisnings Interesse, at den er forbunden med den reale Skoleunderviisning, hvorfra den adskiller sig saa saare meget. Formaallet for begge er forskjelligt; den Uddannelse, som udtræves hos Lærerne, er forskjellig, ja, selve Elevernes Stilling bliver saare forskjellig; det er meget tvivlsomt, om der kan tilgavns virkes til samme Diemed, og det stiller sig rimeligvis saaledes, at baade det lærde Underviisningsvæsen fortyndes, hvad der ikke er min Hensigt skulde skee, og at den reale Underviisning ikke opnaaer sit Diemed under Rectorer og Lærere, som egentlig have den lærde Underviisning for Die og ville opdrage og uddanne dertil. At sammenblende den lærde og reale Underviisning er en tydst Opfindelse eller et tydst Experiment, som er blevet forsøgt der for adskillige Aar siden og overført til os, men i Tydskland er man allerede tidlig kommen tilbage deraf, medens man her bestandig dvæler derved og søger

at udvide det. I finantsiel Henseende, og det er Hovedsagen, er det derfra, at det hidrører, at det lærde Skolevæsens Budget er steget saameget, at vi maa søge at hjælpe det hos Sorø Akademi. Men det er ikke blot i de lærde Skoler, at Diemedet er forfæilet, eller at Underviisningen er kommen langt bort fra det oprindelige Diemed. Det gjælder ogsaa i Almueskolerne. Jeg troer, at det var rigtigt, hvad den ærede Rigsdagmand for Kjøbenhavns 5te Valgkreds (Vilse) bemærkede, at om det end kan paahvile Sorø Akademi at understøtte al sand Folkeunderviisning i det Hele taget, forsaavidt den er Statsfog, og hvad det ærede Medlem for Maribo Amts Afd. Valgkreds (Monrab) sagde, at det er videnskabelige og kunstneriske Diemed, selv Theatret, der bør hjælpes frem paa den Maade, saalænge de understøttes saa bethdeligt af Staten. Men det kan dog ikke være Sorø Akademis Pligt at understøtte saadanne Formaal, som egentlig ikke ligge under selve det offentlige Underviisningsvæsens Forpligtelse. Naar vi hjælpe Almueskolerne, er det egentlig Skatteborgerne, vi hjælpe, thi de skulle sørge for, at Almueskolerne ere tilstede som en Nødvendighed, men ikke, at de skulle udvides til at overtage det høiere reale Borgerkolevæsen, som i de senere Aar er udvidet saa overordentligt, hvorved man har betyngtet Communerne i høi Grad, og navnlig Kjøbstæderne, thi det er dem, det i denne Henseende gjælder. Vi ere i selve Skolevæsenet, baade det lærde og det, som egentlig burde være frit, Borger- og Realskolevæsenet, komne bethdeligt fra, hvad vi egentlig have at tilstræbe fra Statens Side. Naar der først blev os forelagt Planer til Drøftelse, naar der skulde foretages Forandringer og træffes Foranstaltninger, saa vare vi istand til tidt at sætte Grændser for Udbildelse. Man kan vel sige, at Grændsen sætter sig selv ved det finantsielle Omraade, som vi ere Herrer over, men man bliver ikke Herre derved, naar Foranstaltningerne allerede ere truffene, naar man kommer ind paa et Gebeet, hvor man ikke er istand til ad pecuniær Veie at standse Strømmen. Jeg troer, at det vilde være et fortjenstligt Foretagende, om man kunde faae slaet fast, at gennemgribende Forandringer ikke fandt